

3. Poradní sbor zdravotnické organizace Společnosti národů (Conseil consultatif), jímž jest stálý výbor Mezinárodního úřadu pro veřejné zdravotnictví v Paříži, čímž zajištěna jest spolupráce obou těchto zdravotnických institucí.

Jedním z důležitých úkolů této organizace jest evidence n-ých n-í v celém světě i činnost iniciativní v konkrétních případech jejich potlačení.

Ministerstvo veřejného zdravotnictví dodává zdravotnické sekci Společnosti národů pravidelné čtrnáctidenní zprávy o počtu onemocnění a úmrtí při 16 n-ých n-í, které jsou spolu se zprávami všech ostatních států shrnovány a pravidelně publikovány.

Literatura.

Mayrhofer: „Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst“, 5. vyd., III., 1897; Mischler-Ulbrich: „Österreichisches Staatswörterbuch“, 2. vyd., IV., 1909; Daimer: „Handbuch der österreichischen Sanitätsgesetze und Verordnungen“, 1898; Dr. Vacek: „Zákony a nařízení jakož i důležitá rozhodnutí o organizaci zdravotní a epidemické služby v Čechách a na Moravě“, Praha 1916; Dr. Bébr: „Několik časových úvah k praktickému provádění zákona ze dne 14. IV. 1913, č. 67 ř. z.“, Praha 1915; týž: „Význam zákona o organizaci politické správy a zákona o finančním hospodářství svazků územní samosprávy pro rozvoj veř. nemocnic“, Praha 1928; Dr. Morávek: „Zákon o zamezování a potlačování nemoci sdělných ze dne 14. IV. 1913, č. 67 ř. z., a prováděcí předpisy k němu“, Praha 1914; Dr. Fischer a Dr. Veselý: „Zákonná ustanovení o potírání nakažlivých chorob“, Praha 1928; Manzovo vydání zdravotnických zákonů, 1898; „Deset let Československé republiky“, III., Praha 1928; Dr. Márkus: „Ungarisches Verwaltungsrecht“, Tübingen 1912; Térfiho sbírka maďarských zákonů „Magyar közigazgatási Törvények“: „Veřejné zdravotnictví“ (Közegészségügy), Budapešť 1909; Liszt: „Das Völkerrecht“, Berlín 1925.

Rudolf Chaloupka.

Nakladatelství.

I. Právní prameny. — II. Pojem a právní úprava. — III. Nakladatelská smlouva. — IV. Nakladatelská komise. — V. Literatura.

I. Právní prameny. A. Obchodní zákoník ustanovuje o jednáních nakladatelských v čl. 272, č. 5 (v § 259, č. 5, slov.). Nakladatelská smlouva je upravena jednotně pro celou republiku zák. č. 106/1923 Sb. Zák. č. 218/1926 Sb. o právu původským dotýká se n. jednotlivými předpisy; tak §§ 13, 16, 20 (jeho ustanovení nastoupila na místo § 13, IV. a V. a § 32 zák. o nakl. smlouvě), 22

a 32. Nakladatelská komise řídí se předpisy obchodního zákona o kupecké komisi (čl. 360 a násl., § 368 a násl.). B. Řád živnostenský ustanovuje o n. v uv. pat. V., lit. c, a v § 15, č. 1 (na Slovensku a v Podkarpatské Rusi živnostenský zák. v § 22, č. I, a v § 251, lit. c). Při rozmnožování a rozšiřování děl tiskem přicházejí v úvahu ustanovení zákonů o tisku (zák. č. 6/1863 ř. z. a nov., zák. čl. XIV/1914 a nov.).

II. Pojem a právní úprava. N. je podnikání směřující k rozmnožení a rozšiřování díla literárního, hudebního, výtvarného nebo fotografického. Nejstarší a nejvýznamnější jeho odrůdou je n. děl literárních; činnost nakladatelská záleží tu v převzetí výroby rozmnoženin takového díla a jejich odbytu na knižním trhu. Nakladatel je — pokud nejde o t. zv. vlastní náklad — prostředníkem mezi původcem díla a mezi spotřebiteli (odběrateli) rozmnoženin. Pro jeho činnost je podstatné, že disponuje dílem, aby je rozmnožil (dal rozmnožiti) a rozšiřoval (vedl na trh). Jde-li o díla chráněná původským právem, musí si od autora díla nebo od jiné oprávněné osoby zjednatí právo dílem takto nakládati; o sobě ovšem i neoprávněná dispozice dílem k jeho rozmnožení a rozšiřování je činností nakladatelskou (na př. patisk). Není-li dílo chráněno, nebo nakládá-li je jeho původce (vlastní náklad), odpadá ovšem činnost směřující k zjednání práva dílem disponovati. Činnost nakladatelova je výtvarnou, děje-li se v úmyslu míti z ní zdroj příjmů (výtěžek); tak n. provozované po živnostensku. Může však býti také nevýtvarnou (hlavně u vlastního nákladu), jestliže rozmnožením a rozšiřováním díla jsou sledovány jen cíle nezištné (zájmy nehmotné), ať rázu altruistického, na př. snaha po zvýšení kulturní úrovně, ať egoistického, na př. uspokojení umělecké ctížádosti.

U n. provozovaného po živnostensku přicházejí v úvahu tyto činnosti: a) sjednávání smluv s původci nebo s jinými oprávněnými, jimiž se nakladateli přenechává — zpravidla za úplatu — dílo k rozmnožení a rozšiřování. Vedle nakladatelské smlouvy v užším smyslu, kterou původce díla nebo jiná osoba (zadavatel) přenechává je nakladateli k rozmnožení a rozšiřování na jeho účet, může býti ujednán náklad také na účet původcův (zadavatelův), nebo na společný účet původce a nakladatele; v prvním případě jde o nakladatelskou komisi, v druhém o společenskou smlouvu nakladatelskou; b) rozmnožení díla resp. ujed-

návání smluv o jeho rozmnožení s podniky zabývajícími se mechanickým rozmnožováním děl toho druhu (na př. knihtiskárny); c) rozšiřování (odbyt) díla; nakladatel uvádí dílo na trh a rozšiřuje je ve velkém, na rozdíl od drobného prodeje knihkupců, obchodníků uměleckými výrobky a pod.

Jednání nakladatelská jsou obchody relativními (čl. 272, č. 5, § 259, č. 5, obch. zák.); zákon uvádí je spolu s jinými jednáními obchodu knižního a uměleckého a s jednáními tiskáren (pokud provoz těchto není jen řemeslný). V pojetí platného obchodního zákoníka jde o obchody základní; živnostenské provozování nakladatelských jednání činí podnikatele kupcem (zakládá u jednajícího kupeckou kvalitu). Na rozsahu podnikání nezáleží. Jednání ta jsou obchody i tehdy, nejsou-li u příslušného subjektu splněny podmínky, které právní řád stanovil jinými předpisy, nebo je-li mu z určitých důvodů (na př. pro jeho povolání) zakázáno provozovati obchod nebo uzavírat obchody.

Obchody nakladatelskými jsou zejména: a) nakladatelská smlouva podle zák. č. 106/1923 Sb. a komisionářská smlouva nakladatelská; b) smlouvy o rozmnožení a úpravě díla s tiskárnami, knihaři, podniky zabývajícími se mechanickým rozmnožováním děl výše uvedených; c) jednání směřující k odbytu díla rozmnoženého.

Právo živnostenské uchyluje se od obchodně-právního pojetí n. potud, že nezná ryzí, samostatné nakladatelské činnosti provozované po živnostensku (ve smyslu výkladu nahoře podaného). Z § 15, č. 1, ž. ř. (§ 22, č. 1, ž. z. slov.) se podává, že živnostenské zákonodárství nepřihlíželo ke kupci-nakladateli podle obchodního práva, nýbrž n. posuzuje jako akcesorní činnost živností zabývajících se rozmnožováním nebo rozšiřováním děl literárních, hudebních, výtvarných atd., tedy zejména jako odvětví živnosti knihkupecké a knihtiskařské. Jednání nakladatelská po živnostensku provozovaná jeví se pak s hlediska živnostenského práva jako pomocné obchody, na př. u knihkupectví ve velkém. S tohoto hlediska praxe považuje n. za činnost koncesovanou (srov. Heller: „Komm. zur G.-O., 1912, I., str. 465). K vlastnímu nakladatelskému právu původců se živnostenský řád nevztahuje (uv. pat. V., lit. c, § 251, lit. c, slov.); činnost původcova záležející v nakládání vlastního díla není živností ve smyslu ž. ř. (ž. zák.).

S tímto pojetím je ve shodě zákon o tisku č. 6/1863 ř. z., jehož § 3, I. ustanovuje, že právo spisy tisknouti, v náklad vzíti a obchod jimi vésti, spravuje se zákony živnostenskými, a § 3, II., který stanoví, že každý má na vůli spisy, které zdělal buď sám neb dle svého rozvrhu samostatného přičiněním jiných, vlastním nákladem vydávati a prodávati je na vlastní účet buď ve svém obydlí nebo v jiné místnosti jediné k tomu určené. (Zák. čl. XIV/1914 stanoví v § 1 pouze, že každému je volno sdělovati a rozšiřovati tiskem své myšlenky.)

III. Nakladatelská smlouva.

A. Právní povaha a obecné pojmy. Nakladatelská smlouva je dvojstranný konsensuální kontrakt svého druhu, který se řídí předpisy zákona č. 106/23 Sb. Smlouvou přenechává jedna strana (zadavatel) druhé smluvní straně (nakladateli) dílo z oboru literatury, hudby, výtvarnictví nebo fotografie, aby je rozmnožila a rozšiřovala na vlastní účet (§ 1, I.). Zadavatelem je zpravidla původce díla nebo jeho právní nástupce, může jím však býti také jiná osoba, na př. u děl, která nemají ochrany podle původského práva. Nakladatel ujednáva smlouvu jako podnikatel na vlastní účet; není nakladatelské smlouvy, děje-li se rozmnožování a rozšiřování na účet zadavatele (nakladatelská komise), nebo při vlastním nákladu. Předmětem smlouvy mohou býti díla, k nimž zadavateli přísluší právo původské, i díla volná, a také díla, která mají býti teprve vyhotovena. Formu smlouvy zákon nepředepisuje; lze ji ujednat i mlčky (odevzdáním díla). Smluvní volnost stran je zákonem ve značné míře omezena tím, že určitá ustanovení zák. č. 106/1923 Sb. nelze úmluvou stran měniti, nebo jejich platnost pro konkrétní případ vyloučiti (§ 42). Ujednáním smlouvy vzniká obligáčně-právní poměr mezi zadavatelem a nakladatelem zakládající vzájemná práva a povinnosti (§ 4, I., mluví o vzniku nakladatelského práva); oprávnění nakladatelovo dílo rozmnožiti a rozšiřovati (nakladatelské právo v t. zv. subjektivním smyslu) vzniká však teprve odevzdáním díla (ujednáním vzniká mu jen právo žádati splnění smlouvy, t. j. jednak aby dílo bylo odevzdáno k rozmnožení, jednak aby zadavatel zdržel se rozmnožení a rozšiřování díla).

B. Povinnosti zadavatelovy. 1. Zadavateli vzniká závazek přenechati druhé smluvní straně dílo k rozmnožení a roz-

širování. Z něho plyne povinnost odevzdati je nakladateli, a to v úpravě umožňující rozmnožení bez obtíží a nákladnějších korektur (§ 5). Dodací lhůta je zpravidla stanovena ve smlouvě; není-li ujednána, a byla-li smlouva ujednána o díle již hotovém, musí je zadavatel odevzdati bez prodlení (§ 6, I.), má-li však dílo býti teprve vyhotoveno, rozhoduje tu v nedostatku úmluvy účel, pro který je určeno. Není-li ani ten patrný, řídí se dodací lhůta časem, v němž může původce dílo vytvořiti podle výkonnosti přiměřené svým poměrům; při tom k jiné činnosti původcově nepřihlíží se jen tehdy, když nakladatel uzavírá smlouvu o ní nevěděl nebo věděti nemusil (§ 6, II.). Místo plnění není zákonem určeno; v úvahu třeba bráti zvyklost odevzdati dílo nakladateli v sídle jeho závodu (bydliště). — 2. Z povahy smlouvy plyne povinnost zadavatele zdržeti se po dobu trvání nakladatelského poměru rozmnožení a rozšiřování díla ve stejné míře, která pro třetí osoby vyplývá z práva původského (§ 2, I.), zejména není oprávněn bez jeho svolení dílo téhož obsahu zadati jinému nakladateli (§ 2, II.), leč by šlo o dílo výtvarného umění, k němuž původce nakladateli nepřevodil výhradné reprodukční a nakladatelské právo (§ 3, II.). Původci nebo jeho právnímu nástupci (nikoli jinému zadavateli) je však i za trvání nakladatelského poměru vyhrazeno právo rozmnožiti a rozšiřovati dílo: a) ve vydání souborném, uplynulo-li 15 let od konce kalendářního roku, kdy dílo bylo vydáno; b) v překladu do jiné řeči nebo ve zpracování v jiném nářečí; c) ve zpracování jinou formou (román — drama); d) u hudebního díla novým jeho zpracováním, není-li pouhým výtahem nebo převodem v jinou tóninu nebo polohu; e) zpracováním kinematografií nebo podobným postupem; f) přenesením na nástroj k mechanickému přednesu na poslech (§ 3, I.). — 3. Zadavatel ručí nakladateli za to, že byl oprávněn v čase smlouvy dáti mu dílo do nákladu, a jde-li o dílo chráněné původským právem, že mu přísluší k němu autorské právo (§ 7, I.). Je povinen oznámiti mu před ujednáním smlouvy, že dílo literární nebo hudební bylo již dáno zcela nebo z části jiné osobě do nákladu, nebo že bylo s jeho vědomím jinak uveřejněno; zamlčí-li to vědomě, je povinen správou (§ 7, II.). U děl výtvarných platí toto jen, zadává-li se výhradné reprodukční a nakladatelské právo. U děl nepoživajících ochrany není sice povinen

opatřiti nakladateli výhradné nakladatelské právo, musí se však zdržeti zásahu do jeho práv tak, jako by měl k dílu původské právo (§ 7, III.). — 4. Zadavatel ručí za smlouvenou povahu díla; je povinen odevzdati dílo, které svými vlastnostmi vyhovuje smlouvě, tak ve příčině rozsahu, předmětu, jenž byl zpracován, a pod. O vnitřních vlastnostech (jakosti) díla zákon neustanovuje a nemůže ovšem dáti předpisů; pro vnitřní obsahové vady může sice nakladatel žádati o opravu, ale nemá správy (§ 31, III.). Zadavatel neručí za literární, uměleckou nebo vědeckou kvalitu díla. Dokud není dílo zcela nebo z části rozmnoženo, může původce prováděti na něm, resp. na části dosud nerozmnožené, změny, které uzná za vhodné. Provede-li je ve větší míře za rozmnožování (v tisku), je povinen nahraditi nakladateli náklady tím vzešlé; této povinnosti není, jsou-li změny odůvodněny okolnostmi bez viny původcovy. Změny nejsou přípustny, byli by jimi dotčen oprávněný zájem nakladatelův anebo byla-li by zvýšena jeho odpovědnost, leč by zadavatel zaplatil nakladateli z toho vzešlou škodu (§ 8, I., II.). Před novým vydáním (výtiskem) musí nakladatel vždy dáti původci možnost k žádoucím změnám nebo opravám; neučiní-li je původce ve smlouvené či přiměřené lhůtě, je nakladatel oprávněn vydati dílo beze změny (§ 8, III., IV.).

C. Povinnosti nakladatelovy. 1. Nakladateli vzniká ze smlouvy závazek dílo rozmnožiti a rozšiřovati (§ 1, II.). Musí je rozmnožiti obvyklým způsobem (na př. u literárních děl tiskem), účelně a v přiměřené výpravě (§ 16, 1. věta); o formě a úpravě rozhoduje nakladatel po předběžné dohodě se zadavatelem (§ 16, 2. věta). Je povinen starati se o to, aby dílo bylo uvedeno ve známost a pečovati o jeho odbyt (§ 16, 1. věta i. f.). Bez povolení původcova nesmí na díle, na jeho názvu nebo na označení původcovu nic měniti; dovoleny jsou pouze opravy a změny, k nimž by ani původce nemohl důvodně odpírati souhlas (§ 17, I., II.). Pouze u příspěvků pro souborné dílo, u nichž se neudává jméno původcovo, mohou býti provedeny účelné, a při dílech toho druhu obvyklé změny, které mu nejsou na újmu (§ 17, III.). — 2. Povinnost rozmnožiti dílo vzniká, není-li jiné úmluvy, jakmile bylo nakladateli celé odevzdáno; vychází-li dílo v oddílech, počíná tato povinnost odevzdáním celého oddílu, který je

podle pořadu určen k vydání (§ 18). Dílo je třeba rozmnožiti bez zbytečných průtahů; stejně tak je třeba počítati s jeho rozšiřováním. — 3. Není-li jiné úmluvy, musí se nakladatel postarati o korekturu (formu, nátisk, redukci), a dodati ji včas zadavateli k revisi (výjimka je stanovena pro časopisecké a novinové publikace); nepodá-li k ní zadavatel v přiměřené lhůtě námítky, považuje se korektura za schválenou (§ 19, I., II., III.). U děl výtvarných musí nakladatel před uveřejněním díla předložiti reprodukci původcovi; jinak měl by též právo vydání zastaviti (§ 19, IV.); totéž právo mu přísluší, je-li reprodukce tak nedokonalá, že by byly citelně poškozeny původcovy umělecké zájmy (§ 19, V.). — 4. Nakladatel je povinen rozmnožiti dílo v smluveném nebo v zákonem stanoveném počtu výtisků (rozmnoženin) (§ 10, III.). Získal-li právo na několik nebo na všechna vydání, je povinen uspořádati nové vydání, jakmile dřívější byly rozebrány, a to v nejkratší poměrům přiměřené době; této povinnosti je zproštěn jen v případě vyšší moci, nebo nastaly-li mimořádné poměry výrobní, které nepoměrně ztěžují rozmnožování nebo odbyt díla; smluvenou odměnu jest však povinen přes to zadavateli celou vyplatiti (§ 13, I., II.). — 5. Není-li nic umluveno, musí nakladatel vrátiti zadavateli dílo (rukopis, originál), jakmile bylo rozmnoženo, a to, pokud je možno se zřetelem k technice rozmnožování, v neporušeném stavu (§ 28, I.); totéž platí o technických prostředcích k rozmnožování, které vytvořil sám původce (§ 28, II.). Nebylo-li nakladateli zadáno výhradné reprodukční právo, nesmí bez svolení zadavatelova prodati dále štoček vyhotovený jiným než původcem; fotografická deska reprodukce musí býti vydána zadavateli za náhradu hotových výloh; jinak může si ji ponechati nakladatel, avšak nesmí jí použítí k dalšímu rozmnožování (§ 28, III.). — 6. Nakladatel je povinen dodati zadavateli při každém vydání ujednaný nebo obvyklý počet volných exemplářů (t. j. bezplatně); při literárních a hudebních dílech musí jich býti nejméně 20 brožovaných výtisků (při nákladu 1000 kusů) a jeden výtisk ve vývěscích. Vyšel-li příspěvek v souborném díle, mohou mu býti dány zvláštní výtisky příspěvku. Částečně odchylné předpisy platí pro díla výtvarná a pro časopisy (§ 24). Další výtisky (rozmnoženiny) je povinen dodati zadavateli na jeho požádání za cenu, za

kterou je sám v nakladatelském obchodě dodává; zadavatel nesmí je však zcizovati za úplatu (§ 25).

D. Nakladatelova dispozice dílem.
1. Není-li nic ujednáno, je nakladatel oprávněn uspořádati jen jedno vydání. Zadavatel může však propůjčiti nakladateli právo na několik nebo na všechna vydání; v tom případě platí pro nové vydání tytéž smluvní podmínky jako pro předcházející, leč že si zadavatel vyhradil výslovně něco odchylného (§ 10, I.). Nebyl-li smluven počet výtisků, je nakladatel oprávněn pořídití jich tisíc pro jedno vydání, naproti tomu také povinen vydati smluvený nebo zákonem stanovený počet výtisků; jakmile tisk nebo jiná výroba nákladu je ukončena, nesmí zhotoviti další výtisky, vyjma případ, kdy se nahraňuje úplný nebo částečný zánik rozmnoženin (§ 15, II.) a případ, byl-li náhodou zničen částečně nebo i zcela již vyhotovený náklad dříve, než byl rozšiřován (§ 34, I.); povinnost znovu pořídití rozmnoženiny za zničené nemá však místa, není-li to možné bez nepoměrných nákladů (§ 34, II.). U příspěvků pro souborné dílo nebo časopis neplatí omezení co do počtu výtisků (§ 10, IV.). U děl výtvarných rozhoduje o počtu rozmnoženin úmluva, po případě zvyklosti. — Do počtu přípustných výtisků (rozmnoženin) nezapočítou se volné výtisky, redakční, reklamní a pro zadavatele, náhradní výtisky, doplňovací a povinné. Jejich počet nesmí býti větší než 200, a to i tehdy, rozmnožuje-li se dílo v několika vydáních najednou (§ 11, I.). Výjimka platí pro díla vydávaná v sešitech; u nich lze překročiti tento počet do čtvrtiny celého díla, avšak jen za účely reklamními, a nejpозději do čtvrtého, a u děl velkého rozsahu a hromadného odbytu do šestého sešitu (§ 11, II.). Nepoužité náhradní nebo doplňovací tisky (rozmnoženiny) nesmí nakladatel rozšiřovati bez svolení zadavatelova a bez náhrady (§ 15, II., 2. věta). Bylo-li nakladateli propůjčeno právo pro několik nebo pro všechna vydání, musí, jakmile dřívější bylo rozebráno, uspořádati další vydání (viz výše sub C 4). Dílo pokládá se za rozebrané, oznámil-li to nakladatel zadavateli řádným obchodním dopisem z vlastního popudu nebo na jeho písemný doporučený dotaz, nebo nezodpověděl-li jej do čtyř neděl (§ 13, III.). — 2. Bylo-li dáno do nákladu jednotlivě několik děl téhož původce, nebo bylo-li nakladateli propůjčeno právo pro souborné vydání veškerých děl anebo určité skupiny

děl téhož původce, nesmí nakladatel využití svého práva — není-li jiné úmluvy — jinak, než způsobem, kterým mu bylo dílo zadáno. V prvním případě není tedy oprávněn vydati je také jako sebrané spisy nebo v souborném díle, v druhém nemá práva vydati je jednotlivě (§ 14, I., II.). Nesmí také vydati bez zadavatelova souhlasu jako samostatný výtisk příspěvek nebo dílo, které byly otištěny v souborném díle několika původců nebo v časopisech a jiných periodických tiscích (§ 14, IV.). Pokud však za trvání původského práva mohou třetí osoby určitým způsobem dílem disponovati, jest to dovoleno i nakladateli, který pak kromě práv z nakladatelské smlouvy má i oprávnění plynoucí třetím vůči původci (§ 14, III.). Reprodukční právo opravňuje vydati dílo jen v reprodukci, pro kterou bylo zadavatelem výslovně propůjčeno a pro účely reklamy (§ 12). Bylo-li reprodukční právo propůjčeno pro určitý časopis nebo k výzdobě určitého díla, je každý jiný způsob užití novým vydáním, k němuž je třeba úmluvy se zadavatelem (§ 10, V.). — 3. Nakladateli přísluší určití krámskou cenu díla, nesmí však nepřiměřenou cenou ztížiti jeho odbyt (§ 20, I.); zvýšiti cenu již určenou je možné jen se souhlasem zadavatele, snížití ji může nakladatel i bez jeho souhlasu, leč by tím byl dotčen zadavatelův oprávněný zájem (§ 20, II.). — 4. Vyžaduje-li toho ochrana nakladatelského práva, může nakladatel vykonávati práva propůjčená zákonem o původském právu i proti původci a jiným osobám (§ 4, II.).

E. Zadavatelova dispozice dílem. Po dobu trvání nakladatelského poměru je zadavatel (autor, jeho právní nástupce nebo třetí osoba) omezen v dispozici dílem (srovn. výše B 2). Pokud nejsou rozebrána vydání, anebo neuplynula-li doba smluvní nebo zákonná (tato pro souborné vydání) (srovn. B 2, lit. a), nesmí zadavatel nakládati dílem na újmu nakladatelovu. Má však právo po deseti letech odkoupiti zbylý náklad za krámskou cenu s knihkupeckou srážkou (v době odkupu) a dílem volně naložiti (§ 9, I.). Příspěvků v periodických dílech a příspěvků v jiných souborných dílech, za které původce neobdržel odměny, smí původce nebo jeho právní nástupce užití jinak, i když bylo propůjčeno výhradně nakladatelské právo, od konce kalendářního roku, ve kterém byly uveřejněny (§ 9, II.). Denní novinky a smíšené zprávy v novinách a časopisech mohou býti kdykoliv jinde otištěny (§ 9, III.). Původce

děl výtvarných může otisknouti reprodukci svého díla v článcích o své umělecké činnosti nebo jako ukázky své tvorby, i když bylo nakladateli propůjčeno výhradně reprodukční právo; je-li původní dílo vlastnictvím nakladatelovým, je tento povinen umožniti původci reprodukci díla pro tento účel, a to bez náhrady (§ 9, IV.).

F. Honorář. Neplýne-li z okolností opak, má se vždy za to, že dílo bylo dáno do nákladu za úplatu (§ 21, I.). Výše odměny může býti ujednána přímo nebo nepřímou. Není-li takového ujednání, a jsou-li jak zadavatel tak nakladatel členy odborových svazů, řídí se honorář kolektivní smlouvou platnou mezi svazy v době ujednání smlouvy; nejsou-li členy takových svazů aneb není-li úmluvy o odměnách mezi jejich svazy, je závaznou kolektivní úmluva o odměně pro takový druh děl ujednaná (§ 21, II.). Není-li ani kolektivní úmluva, rozhodne o její výši obecný soud nakladatele v nesporném řízení vyžádan si posudek znalců. Do potvrzujícího usnesení druhé stolice není opravného prostředku; náklady řízení, zejména znalečné, hradí strany podle poměru, jakým bude určena odměna k požadavku zadavatele a k nabídce nakladatele (§ 21, III.—V.). Odměna je splatná, jakmile dílo bylo nakladateli odevzdáno. Smluvní strany mohou ujednatí platební podmínky jinak. Není-li smluvněna určitá odměna nebo závisí-li na rozsahu výtisku (rozmnoženin), jest splatnou, jakmile celé dílo nebo jeho oddíl bylo rozmnoženo (§ 22). Řídí-li se odměna odbytem díla, je nakladatel povinen vydati zadavateli ročně účet a vykázati odbyt díla; zadavatel má právo zjistiti, v jakém počtu bylo dílo rozmnoženo a může za tím účelem nahlédnouti do knih a dokladů nakladatelových. Jednou do roka je nakladatel na písemnou žádost povinen zadavateli oznámiti stav zásob na skladě a stav komise (§ 23, I., II.). Nedá-li nakladatel na doporučený dopis do čtyř neděl odpověď, nebo odepře-li oznámiti zásobu, jest považovati náklad za rozebraný (§ 23, III.).

G. Nesplnění smlouvy. 1. Jestliže nakladatel závazek rozmnožiti a rozšiřovati dílo ve dvou letech od odevzdání díla (nebyla-li smluvněna jiná lhůta) nesplní, nebo splní způsobem smlouvě podstatně se příčícím, bez viny a vůle zadavatelovy, může tento buď žádati splnění smlouvy a náhradu škody, nebo poskytnouti nakladateli přiměřenou lhůtu k dodatečnému plnění s prohlášením, že odstupuje od

smlouvy, nebude-li lhůta dodržena. Povinnosti poskytnouti lhůtu není, nemůže-li nakladatel závazek vůbec splnit nebo odmítl-li splnění, nebo má-li zadavatel zvláštní zájem na tom, aby ihned od smlouvy odstoupil (§ 20 zák. č. 218/1926 Sb., I.). I když od smlouvy odstoupil, může zadavatel žádati náhradu škody způsobené zaviněným nesplněním, aniž je povinen vrátiti obdrženou odměnu. Těchto ustanovení užije se přiměřeně také v případě, nebyl-li splněn závazek k novému vydání rozebraného díla (týž §, IV.). — 2. Zadavatel je v prodlení, nebylo-li dílo dodáno včas vůbec nebo částečně; nakladatel může buď trvati na smlouvě (na dodání) a domáhati se případně i žalobou splnění (vydání nebo dodání díla), a je-li zadavatel odpověden z prodlení, žádati náhradu škody, nebo, nechce-li trvati na splnění, určití zadavateli přiměřenou lhůtu s prohlášením, že odpírá po ní dílo přijmouti. Je-li před uplynutím původně umluvené doby patno, že dílo nebude včas dodáno, může nakladatel určití hned lhůtu, ale tak, že tato neprojde před onou původně umluvenou. Uplyne-li lhůta bezvýsledně, má nakladatel právo ustoupiti od smlouvy, nemůže však dílo již požadovati. Povinnost poskytnouti lhůtu odpadá, je-li nemožno dílo vytvořiti včas, odmítne-li původce dodání nebo má-li nakladatel zvláštní zájem na tom, aby ihned od smlouvy odstoupil (§ 30). Odstoupiti nesmí, je-li pro něj opožděné dodání díla jen nepatrnou újmou (§ 30, III.).

H. Skončení nakladatelského poměru. Výpověď, zrušení a zánik smlouvy. 1. Výpověď. Odpadne-li účel, pro něž bylo dílo určeno, může nakladatel vypověděti smlouvu, ale zadavateli náleží odměna (honorář) nebo poměrná její část podle rozsahu dohotovené části díla nebo vykonaných příprav. To platí také při smlouvě o příspěvek k soubornému dílu, nebylo-li pak rozmnoženo (§ 26). Při novém vydání souborného díla může nakladatel po dohodě s vydavatelem vynechati některé příspěvky; tím nabývá zadavatel práva jimi volně nakládati (§ 27). — 2. Odstoupení od smlouvy. Nakladatel může odstoupiti pro omeškání zadavatele a pro vady díla (§ 31), zadavatel pro omeškání nakladatele (srovn. G 1); zvláštním případem odstoupení vyhrazeného oběma smluvním stranám, dokud nebylo započato s rozmnožováním díla, jest odstoupení pro okolnosti, které strany nepředvídalý (§ 37). Nastaly-li objektivně skutečnosti, jež nemohly strany předvídati,

a pro které nebyly by dílo vydávaly, mohou prohlášením učiněným druhé straně od smlouvy odstoupiti a tato se zrušuje. — 3. Rozebrání díla. Bylo-li nakladatelské právo propůjčeno pro určitý náklad nebo pro určitý počet rozmnoženin, končí nakladatelský poměr, jakmile byly rozebrány (§ 35, I.). — 4. Uplynutí doby. Je-li smlouva omezena časově, zaniká nakladatelské právo uplynutím doby (§ 4, I.); zadavatel nabývá práva volně dílem nakládati, nakladatel je však oprávněn vyprodati zbylé rozmnoženiny (§ 35, II.). — 5. Úmrtí původce. Zemře-li původce dříve, než dílo dokončí, stane-li se k tomu nezpůsobilým anebo bylo-li mu bez jeho viny zabráněno dílo dokončiti, zaniká smlouva (§ 36, I.). Byla-li část díla při smrti původcově již dodána, může nakladatel prohlášením učiněným dědicům zachovati smlouvu co do této části v platnosti; dědicové mohou mu určití k příslušnému prohlášení přiměřenou lhůtu; neprohlásí-li se v ní nakladatel, zaniká jeho právo (§ 36, II.). — 6. Nemožnost dílo dokončiti. Stane-li se dokončení díla nemožným skutečností, za niž původce není odpověden, platí obdobně ustanovení daná pro případ úmrtí původce (§ 36, III.). V obou případech nemá však nakladatel práva dílo dokončiti nebo dáti dokončiti; mohl by pouze vydati samostatné pokračování díla vyhotoveného jiným původcem. — 7. Zánik díla. Zničení díla nebo okolnost, že se stalo nezpůsobilým k rozmnožení, nemá vždy v zápětí nemožnost splnit smlouvu. Zanikne-li dílo před odevzdáním nakladateli a může-li původce dílo znovu vytvořiti, trvá smlouva; nelze-li však je znovu vytvořiti nebo opatřiti, nastane nemožnost splnit smlouvu a právní účinky její řídí se podle obecných zásad. Bylo-li dílo již odevzdáno nakladateli a je-li zničeno náhodou, zprošťují se strany svých závazků k splnění smlouvy, ale nakladatel je povinen vyplatiti zadavateli odměnu (§ 33, I.). Má-li snad zadavatel jiné vyhotovení díla, je povinen propůjčiti je nakladateli, a lze-li s nepatrnou námahou podle pomůcek a přípravných prací učiněných vytvořiti znovu dílo v podstatě shodné s dílem zničeným, je povinen na požádání nakladatele tak učiniti; v obou případech má však právo na přiměřenou náhradu (§ 33, II.). Nabídne-li se zadavatel, že dodá v přiměřené lhůtě takové dílo bez nákladů, je nakladatel povinen rozmnožiti je a rozšířiti místo díla zničeného (§ 33, III.).

Obě strany mohou uplatňovati též práva i tehdy, bylo-li dílo dodané zničeno z příčiny, za niž druhá strana ručí (§ 33, IV.). Tytéž účinky, které podle zákona jsou spojeny se zánikem dodaného díla, nastávají, prodléval-li nakladatel přijati dílo a bylo-li toto bez viny zadavatelovy zničeno (§ 33, V.).

I. Vliv konkursu na nakladatelskou smlouvu. Byl-li vyhlášen konkurs na nakladatellovo jmění, platí ustanovení konkursních řádů o oboustranných smlouvách (§ 21 cís. nař. č. 337/1914 ř. z., §§ 18—20 zák. čl. XVII/1884) i tehdy, když bylo dílo před jeho vyhlášením dodáno (§ 38, I.). Nebylo-li započato s rozmnožováním díla, když byl vyhlášen konkurs na jmění nakladatellovo, může zadavatel odstoupiti od smlouvy a dílem volně naložiti (§ 38, III.). Chce-li správce podstaty splniti smlouvu a přenesení nakladatellova práva na jiného, je k tomu třeba souhlasu zadavatelova, jinak ručí konkursní podstata jako rukojmě a plátce za škodu, kterou by měl nabyvatel nahraditi, kdyby svým závazkům nedostál. Zruší-li se konkursní řízení, zajistí se proti podstatě nároků vzházející zadavateli z tohoto ručení (§ 38, II.).

J. Převod práv z nakladatelské smlouvy. Zadavatelova práva (a povinnosti) plynoucí ze smlouvy lze převésti na dědice nebo právní nástupce (§ 29, I.) podle obecných zásad; odchyluje se však od nich kogentními předpisy, které dává o převodu práv nakladatele (§ 29, II.). Je-li několik dědiců, přecházejí jeho práva na ty, kteří obdrží nakladatelský závod; jedním inter vivos připouští zákon převod práv bez omezení jen tehdy, zežil-li nakladatel svůj závod nebo převede-li nakladatelská práva celého jeho odvětví (na př. nakladatelství hudebních děl) na právního nástupce, který vstupuje v jeho práva a závazky. Jinak je dovozen převod jen se souhlasem zadavatele (tak při převodu práv k jednotlivému dílu); souhlas může býti odepřen jen z důležitých příčin. Za odepření se považuje, neodpověli-li zadavatel na vyzvání nakladatellovo učiněné doporučeným dopisem (na obyčejný dopis není zadavatel povinen odpověděti) do dvou měsíců. Zadavatel, který odepřel souhlas, může uplatňovati práva ze smlouvy jen vůči nakladateli, s nímž smlouvu uzavřel; převzal-li však nakladatelův nástupce bez zadavatelova souhlasu závazek dílo rozmnožiti a dáti do odbytu, ručí mu nedílně

s původním nakladatelem za splnění závazků z nakladatelské smlouvy (§ 29, III.).

K. Nakladatelské právo u děl periodických a souborných. Z povahy děl občasných (noviny, časopisy, výročky, kalendáře a pod.) a souborných (slovníky, sborníky, jiná díla shrnující příspěvky více autorů) plynou zvláštnosti a odchylky od ustanovení daných pro díla samostatná. Nakladatelská smlouva o příspěvcích do děl periodických a souborných je sjednána teprve přijetím k uveřejnění nebo tím, že redakce resp. nakladatel si je vyžádali a autor je dodal. Nebyl-li takový příspěvek uveřejněn do roka po tom, kdy byl dodán, může zadavatel vypověděti nakladatelskou smlouvu na čtvrt roku. Nárok na odměnu není tím dotčen, neuveřejní-li zadavatel příspěvek jinde za odměnu do půl roku po výpovědní lhůtě (§ 40, I., 1. a 2. věta); učiní-li tak, může žádati jen náhradu škody, která mu povstala, resp. rozdíl v odměně (3. a 4. věta). Zadavatel může žádati, aby příspěvek byl rozmnožen a rozšiřován aneb aby mu byla dána náhrada škody pro nesplnění jen tehdy, když mu byl udán nakladatelem čas, kdy bude příspěvek uveřejněn (§ 40, II.). Výhradní nakladatelské právo je zákonem u těchto příspěvků omezeno (srov. E), nakladatel není však omezen co do počtu výtisků (§ 10, IV.), nemusí u novin a časopisů dodávati zadavateli korekturu (§ 19, II., 2), a u novin volné výtisky (§ 24, III., 2; srov. C 6) a levnější výtisky.

L. Smlouvy pracovní a smlouvy o dílo. Za nakladatelskou smlouvu nepovažuje zákon (§ 41), převzme-li kdo povinnost zpracovati dílo podle návrhu objednatelům podrobně vypracovaného co do obsahu i zpracování; zpracovatel má nárok pouze na smlouvenou odměnu, povinnost dílo rozmnožiti a rozšiřovati není objednateli uložena. Ustanovení ta platí také tehdy, omezuje-li se činnost na účast na encyklopedickém díle nebo na přípravné a pomocné práce pro dílo jiného neb pro dílo souborné (§ 41, II.).

IV. Nakladatelská komise. Rozmnoží-li a rozšiřuje-li nakladatel dílo na účet zadavatelův (původcův), jde o komisionářský obchod nakladatelský, na nějž se nevztahují předpisy zákona o nakladatelské smlouvě, nýbrž ustanovení obchodního zákoníka o kupecké komisi. Nakladatel je povinen dílo rozmnožiti a rozšiřovati i chrániti zájmy zadavatelovy (původcovy) s péčí řádného kupce, podle jeho příkazů.

O úpravě díla, o počtu výtisků (roz-
množenin) o jejich ceně rozhoduje komitent.
Nakladatel-komisionář nenabývá smlouvou
nakladatelského práva ve smyslu zákona
o nakladatelské smlouvě; nepřisluší mu
vykonávat práva k ochraně původského
práva, která zákon propůjčuje nakladateli
rozmnožujícímu a rozšiřujícímu dílo na
vlastní účet. Původce neporušuje jeho
práva, rozmnoží-li a rozšiřuje-li dílo jinak
(na př. dá-li dílo jinému do nánkladu), i když
komisionářský poměr trvá.

V. Literatura.

Hartmann: „Zákon o nakladatelské
smlouvě“, Kompas, sv. VII., 1923; Löwen-
bach: „Autor a nakladatel“, 1921; Löwen-
bach: „Právo nakladatelské“, 1926; Allfeld:
„Das Verlagsrecht, Kommentar zu dem Gesetz
über das Verlagsrecht“, 2. vyd., 1929. Z komentářů
jiných autorů dlužno uvést: Hoffmann, 1925;
Mittelstaedt-Hillig, 1901; Voigt-
länder und Fuchs, 1914; Wächter: „Das
Verlagsrecht“, 1857; Voigtländer: „Das Ver-
lagsrecht“, 1893; Kohler: „Urheberrecht an
Schriftwerken und Verlagsrecht, 1907. Další lite-
raturu uvádí Riezler v Ehrenb. Handb. des
ges. HR., V., II. („Die Geschäfte des Buch- und
Kunsthändels“), str. 3, 6 a j.

Karel Kizlink.

Nalezené věci.

Základní předpisy o nálezech jsou ob-
saženy v býv. rak. obec. občanském záko-
níku, recipovaném v části území našeho
státu. Částečnou jich obdobu nalezneme
pak v zásadách občanského práva platného
na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Dále
přicházejí v úvahu některé předpisy spe-
ciální, ať již povahy zákonné, či pouhé mi-
nisterské výnosy, jichž bude se dále do-
těčeno. Konečně vztahují se na tuto materii
i některá ustanovení trestních zákoníků
platných v obou oblastech právních řádů.

S hlediska veřejného práva je právní
úprava této věci zajímavá potud, že určitá
působnost připadá úřadům správním. Pro
souvislost věci je ovšem třeba zmíniti se i
o soukromoprávní úpravě této materie.

a) **Právní úprava v zemích České a Mo-
ravskoslezské.** V § 388 obč. zák. vyslovuje
se zásada trvání vlastnického práva u věci
ztracených. Definice pojmu „ztracená věc“
obsažena je často v rozhodnutích býv. rak.
nejvyš. soud. dvoru, a to vždy vytýčením
znaků v podstatě stejných. Za ztracené
věci pokládány jsou ty movité věci, jež
nejsouce v ničí viditelné detenci z moci do-

savadního detentora bez jeho vědomí vyšly
(rozh. z 9. III. 1904, Pfaff-Schey, nová
řada, č. 2633), resp. věci, které opomenu-
tím péče a opatrnosti nutné k ochraně
vlastnictví vyšly z moci jich býv. deten-
tora, byvše zanechány na místě všeobecně
přístupném, takže třetí osobou mohou býti
lehce zpozorovány a přisvojeny (rozh.
z 9. I. 1917, Nowak, nová řada, č. 1818).
Judikatura propracovala tento pojem
ostatně ještě detailněji, takže za ztracené
jest na př. považovati i věci ukradené a
zlodějem pohozené (rozh. nejv. soud. dv.
z 18. IV. 1903, Pfaff-Schey, nová řada,
č. 2323), nikoli však věci ve veřejném do-
pravním podniku zapomenuté (rozh. z 18. II.
1874, Glaser-Unger, č. 5274) atd. Podle
názoru v nauce se vyskytujícího nelze mlu-
viti o ztrátě, jestliže ten, kdo někde zapo-
menul věc, ví určitě, kde ji zanechal (arg.
z analog. § 396 obč. zák.); jinak je tomu
však, jestliže osoba věc ztratitší mohla jen
tušiti, kde ji ztratila (rozh. nejv. soud. dv.
z 9. III. 1904, Pfaff-Schey, nová řada,
č. 2633).

Vlastnictví k věcem ztraceným nelze
nabýti pouhým jich přivlastněním (§ 388
obč. zák.).

V §§ 389 až 394 obč. zák. normován jest
pak poměr nálezce k věcem nalezeným a
postup při nálezu.

Nálezce je povinen vrátiti věc přede-
šlému držiteli, je-li ze znaků věci nebo z ji-
ných okolností zřejmě poznatelný. Není-li
mu však předešlý držitel znám, musí —
jestliže hodnota nalezené věci převyšuje
částku 1 zlatého — dáti nález vyhlásiti
během 8 dnů způsobem v místě obvyklým.
Má-li pak nalezená věc hodnotu větší než
12 zlatých, jest povinen oznámiti nález pří-
slušnému úřadu (§ 389 obč. zák.). V nauce
je sporno, zda při přepočítávání těchto čá-
stek má se vycházeti z měny konvenční či
z měny vídeňské. V prvním případě činily
by tyto částky převedeny na měnu česko-
slovenskou 2·10 Kč a 25·20 Kč, v druhém
případě 0·84 Kč a 10·08 Kč.

Úřadem tu zmíněným je obecní úřad
(obecní starosta) (srov. slovo „Ortsbrigkeit“
v § 389 obč. zák.), a to podle názoru prakse
v oboru samostatné působnosti obce (místní
policej), takže v místech, pro něž je zřízen
státní úřad policejní, jemuž přísluší výkon
místní policej, týkající se bezpečnosti ma-
jetku, přechází tato působnost na něj.

Úřad má učiněné oznámení neprodleně
způsobem v místě obvyklým vyhlásiti, ne-
dotýká se zvláštních znaků nalezené věci;